

KATEDRA ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY PROVOZNĚ EKONOMICKÉ FAKULTY ČZU V PRAZE

Úvodem

Historická předchůdkyně dnešní katedry zemědělské ekonomiky patřila ke třem zakládajícím katedrám Provozně ekonomické fakulty (PEF) Vysoké školy zemědělské v Praze, z nichž se postupně vyčlenilo nyní dvanáct kateder Provozně ekonomické fakulty (PEF). Katedra zemědělské ekonomiky je od vzniku fakulty v roce 1952 jedním ze základních pracovišť určujících profil PEF, který byl zásadně přepracován pro potřeby přípravy odborníků působících v tržních podmínkách již začátkem devadesátých let. Výrazně k tomu přispěla evaluace výuky fakulty uskutečněná univerzitou ve Wageningen v roce 1992 – jednalo se o 1. mezinárodní evaluaci veřejných vysokých škol (VVŠ) v České republice (ČR). Transformace výuky katedry se dále zefektivnila realizací projektů Tempus Evropské unie (EU), jejichž gesci byla katedra zemědělské ekonomiky v období 1994–1997 a opětovně v období 1998–1999 pověřena. Přestavba výuky probíhala za poradenství a přímé účasti ve výuce předních vysokoškolských odborníků z Dánska, Německa a Francie. Vzhledem k obdobnému průběhu transformace výuky i na dalších katedrách fakulty se Provozně ekonomické fakultě z hlediska kvality výsledků její vědeckopedagogické činnosti dostalo širokého uznání domácí i zahraniční veřejností doložované trvale rostoucím zájmem studentů včetně zahraničních o přijetí ke studiu.

V současném období je Provozně ekonomická fakulta největší fakultou nejen v rámci České zemědělské univerzity v Praze (ČZU) – ve všech studijních oborech, v prezenčním i kombinovaném studiu, je zapísáno více než 6 tisíc posluchačů – ale i ve srovnání s ekonomickými fakultami VVŠ v ČR. Výrazem úspěšnosti a konkurenceschopnosti v terciárním vzdělávání je vysoký a trvale rostoucí zájem o studium na PEF (v posledních letech ročně přes 7–8 tisíc uchazečů).

Pedagogická činnost katedry zemědělské ekonomiky

V návaznosti na rozvojové cíle fakulty katedra zemědělské ekonomiky (KZE) průběžně aktualizuje obsah a metody výuky dle nejnovějších teoretických poznatků a požadavků praxe. Z hlediska struktury základních a volitelných předmětů zajišťovaných katedrou dochází k permanentním změnám směrem k posílení úseku obecné podnikatelské činnosti a orientace na problematiku Evropské unie (EU). Dochází tak k optimalizaci poměru znalostí studentů ve vztahu k zemědělství, agrobyznysu a podnikatelskému prostředí vůbec se zohledněním vstupu ČR do Evropské unie, což odpovídá stávajícím poměrům na trhu práce. Výuka povinných, fakultativních a doplňkových ekonomických předmětů je katedrou zajišťována prakticky pro studenty všech fakult a oborů, včetně konzultačních středisek kombinovaného studia, v rámci bakalářského a magisterského studia, jakož i doktorského studia. Výrazný je i podíl pracovníků katedry na programech celoživotního vzdělávání.

Pro podporu seminární i přednáškové činnosti pracovníci katedry v souladu s tradicí vydávají studijní materiály. Integrovanou součástí výuky je využití moderních informačních technologií.

Katedra je gestorem studijního oboru Evropská agrární diplomacie a významně se podílí na zabezpečení výuky a organizace studijního oboru Agricultural Economics and Management (navazující magisterský program vyučovaný plně v angličtině pro 90 studentů; od akademického roku 2005/2006 též bakalářský stupeň).

Stávající studijní programy průběžně procházejí změnami, a to jak v základní koncepci a pojetí, tak v proměnách obsahu a v metodickém přístupu.

Absolventi fakulty se uplatňují v oblasti agrárního sektoru a navazujících odvětví, v bankovní a finanční sféře, v pojišťovnictví, v zahraničním i vnitřním obchodě zemědělskopotravinářskými výrobky, při správě a řízení všech typů podniků. V návaznosti na požadavky praxe jsou připravováni i pro práci v místní, regionální státní a evropské správě a administrativě.

Výuka v konzultačních střediscích

Katedra zemědělské ekonomiky se podílí také na výuce mimo sídlo Provozně ekonomické fakulty v místech konzultačních středisek. Výuka se realizuje v kombinované formě studijního programu Hospodářská politika a správa v bakalářském a navazujícím magisterském studiu. Studium je organizováno ve spolupráci s místními úřady, vzdělávacími institucemi aj. subjekty v Klatovech, Hradci Králové, Chebu, Mostu a od následujícího akademického roku také v Litoměřicích a v Jičíně.

Studijní obory a vyučované předměty katedrou

Katedra zajišťuje výuku ve studijních oborech: Provoz a ekonomika, Podnikání a administrativa, Informatika, Veřejná správa a regionální rozvoj, Evropská agrární diplomacie, Agricultural Economics and Management.

Povinné předměty zajišťované katedrou: Ekonomika agrárního sektoru, Ekonomika podniků, Agrární politika, Ekonometrie, Ekonomika světového zemědělství, Evropská integrace.

Volitelné předměty zajišťované katedrou: Hodnocení podnikatelské činnosti, Světový obchod se zemědělskými komoditami, Ekonomika veřejného sektoru, Cenné papíry a burzy, Ekonomika poradenské činnosti a služeb, Ekonomika světového hospodářství, Ekonomika a politika životního prostředí, Investice a dlouhodobé financování, Kalkulace nákladů a cen, Personální finance a investování, Prognostické metody, Systém daní, Finanční řízení podniku.

Cizojazyčná výuka: pro obor MSc. – Economics of Agribusiness, Agrarian Policy, Econometric Modeling, Business Economics. Výuka s německou termi-

nologií: Einführung in die Betriebswirtschaftslehre, Landwirtschaftliche Betriebslehre.

Personální složení katedry zemědělské ekonomiky

Kvalita pedagogického procesu i odpovídající zajištění vědeckovýzkumné a další tvůrčí činnosti je podmíněno především odpovídajícím personálním složením. V současné době působí na katedře zemědělské ekonomiky 22 pedagogů, z nichž 3 získali vědeckou hodnost prof., 4 pedagogové získali vědeckou hodnost doc., 13 pedagogů hodnost CSc. nebo Ph.D., 7 technických a administrativních pracovníků a 15 doktorandů v prezenční formě studia.

Vědecká činnost na katedře zemědělské ekonomiky

Vědeckovýzkumné aktivity katedry zemědělské ekonomiky vycházejí z vědecké činnosti Provozně ekonomické fakulty. Řešitelské týmy jsou složeny z kvalifikovaných pracovníků, a to nejenom z členů katedry zemědělské ekonomiky, ale stále více dochází k propojování řešitelských kolektivů napříč spektrem i dalších kateder. Při výzkumu jsou využívány pokročilé metody zpracování dat, matematické modelování a informační technologie.

Těžiště výzkumu a vývoje na PEF spočívá ve třech oblastech:

- Ekonomické aspekty rozvoje českého zemědělství v rámci trvale udržitelného rozvoje. Koncipování strategie českého zemědělství před vstupem a po vstupu do evropských struktur s ohledem na jeho konkurenceschopnost (garant – katedra zemědělské ekonomiky).
- Organizace a řízení zdrojů a procesů na podnikové i nadpodnikové úrovni. Moderní nástroje řízení (garant – katedra řízení).
- Sociální dimenze agrárního sektoru. Role a postavení zemědělství v rámci transformačních procesů a adaptačních procesů na podmínky Společné zemědělské politiky (garant – katedra humanitních věd).

Obecným cílem výzkumné činnosti je ekonomicko-ekologická výkonnost českého agrárního sektoru a možnosti jeho konkurenceschopnosti na úrovni podnikové, sektorové i mezinárodní, propojenost s venkovskými regiony s cílem vzájemného posílení jejich rozvojového potenciálu.

Katedra má v rámci výzkumné a vývojové činnosti i vlastní aktivity. Ve velké míře se podílí na řešení externích projektů a grantů. Projekty jsou nejčastěji získávány v rámci Grantové agentury ČR, Národní agentury zemědělského výzkumu, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Fondu rozvoje vysokých škol. Podpůrnou aktivitou je řešení projektů Interní grantové agentury (IGA PEF), působící na Provozně ekonomické fakultě a v rámci CIGA – grantové agentury ČZU. Obě z uvedených agentur slouží jako východisko pro přípravu projektů externího charakteru a také k ověření vědeckovýzkumné způsobilosti mladých vědeckých pracovníků z řad studentů doktorských studijních programů a schopnosti týmové práce.

Těžiště výzkumné činnosti katedry v období 1999–2004 bylo řešení institucionálního výzkumného záměru „Efektivní integrace českého agrárního sektoru v rámci evropských struktur, předpoklad TUR“. Hlavním cílem výzkumného záměru byla komplexní analýza ekonomicko-právních determinantů efektivní integrace českého agrárního sektoru do evropských struktur a zpracování opatření jeho ekonomické a environmentální výkonnosti, která je rozhodujícím předpokladem trvale udržitelného rozvoje v otevřené ekonomice. Cílem výzkumného záměru byla komplexní analýza vlivu negociačních závěrů v rámci kapitoly 7 a připravované reformy společné zemědělské politiky na český agrární sektor a jeho efektivní fungování v rámci integrovaných agrárních struktur.

V návaznosti na hlavní cíl řešeného výzkumného záměru, rozšířený o problematiku multifunkčního zemědělství, byly vymezeny rozhodující ekonomicko-právní determinanty efektivní integrace agrárního sektoru do evropských agrárních struktur a charakterizována opatření ke zvýšení jeho ekonomické a environmentální výkonnosti. Řešení výzkumného záměru poskytlo k tomuto účelu poznatky a znalosti v oblasti:

- fungování otevřené ekonomiky v rámci integrovaného celku,

- uplatňování moderních řídicích a rozhodovacích metod a nároky na manažery v podmínkách současného století,
- účelné využívání a zachování přírodních zdrojů v EU,
- efektivnosti využívání zdrojů českého agrárního sektoru,
- sociologických procesů adaptace českého zemědělství na podmínky EU,
- optimální obchodní strategie,
- vývojových tendencí zahraničního agrárního obchodu,
- právní podpory konkurenceschopnosti českého agrárního sektoru,
- koncipování vybraných ukazatelů efektivnosti srovnatelných s indikátory využívanými v zemích EU,
- adaptační strategie nově přijatých zemí v devadesátých letech – Rakouska, Finska a Švédska, v podmínkách jejich začlenění do EU,
- tvorby modelů pro posuzování vlivu analyzovaných determinantů agrární politiky na efektivnost agrárního sektoru,
- komunikačních jazykových ekvivalentů v anglickém, francouzském a německém jazyce z oblasti integračních procesů,
- objektivního posuzování výkonnosti českého zemědělství,
- fungování zemědělskopotravinářského trhu,
- vlivu nástrojů společné zemědělské politiky po její reformě z června 2003 na postavení českých producentů ve srovnání se zemědělci Evropské unie,
- realizace evropského modelu zemědělství v jeho multifunkční formě.

Výsledky byly prezentovány v šesti závěrečných výzkumných zprávách, které byly obhájeny v řádném oponentním řízení. K výsledkům výzkumu bylo zorganizováno pět mezinárodních vědeckých seminářů s vydáním sborníků. Poznatky z řešení výzkumného

záměru byly dále využity při zabezpečení každoročních mezinárodních vědeckých konferencí Agrární perspektivy VIII až XIII v letech 1999–2004. Výsledky řešení výzkumného záměru byly využity při modernizaci a aktualizaci výuky téměř třiceti předmětů vyučovaných mnoha katedrami na PEF.

Výstupy z výzkumných aktivit jsou průběžně publikovány ve vědeckých časopisech a sbornících vědeckých konferencí, seminářů. Mimo toho je katedrová ediční činnost zaměřena i na vydávání studijních materiálů pro zabezpečení výuky.

Mezinárodní spolupráce a vzdělávání

Mezinárodní uznání katedry se projevuje v jejím rozsáhlém zapojení do mezinárodní spolupráce jak v oblasti vzdělávání, tak i výzkumné činnosti a usku-tečňuje se v několika formách. V oblasti pedagogické se katedra aktivně účastní vzdělávacích programů

v rámci EU. Aktivita se koncentrují především do programů SOCRATES/Erasmus. V rámci tohoto má katedra uzavřeny bilaterální dohody s University of Plymouth, UNI Hohenheim, TU München, HU Berlin, BOKU Wien a s Kongelike Landbohojskole, KVL Copenhagen. V rámci těchto dohod se realizují výměnné pobyty pedagogů (přednášková činnost) a studijní pobyty doktorandů a studentů.

V oblasti výzkumné je katedra zapojena do programů orientovaných na střední a východní Evropu jako je CEEPUS a AKTION a byla gestorem vědeckovýzkumné činnosti v rámci projektu KATO Humboldtovy univerzity (Berlín) zaměřeného na srovnávací analýzu transformace zemědělství ve vybraných zemích střední a východní Evropy. Mezinárodní programy umožňují výjezdy pedagogů a studentů do zahraničí, ale i příjezdy zahraničních pedagogů a studentů na PEF. Katedra je gestorem spolupráce s National Taipei Univerzity a Overseas Chinese Institute of Technology na Taiwanu, ETH Zürich, University of Tokyo, v jejímž

Studenti před budovou Provozně ekonomické fakulty ČZU v Praze

rámci jsou organizovány konference a výměnné stáže pedagogických pracovníků a doktorandů či řešení společných projektů.

Výjezdy pedagogů a studentů jsou také stále více spojeny s konáním zahraničních konferencí. Studenti i pedagogové zde mohou prezentovat výsledky své vědecké činnosti na mezinárodní úrovni.

Studijní a pracovní zahraniční cesty, hrazené téměř zcela z externích zdrojů, se stávají integrální součástí inspirace a realizace rozvojových záměrů v oblasti vzdělávací a vědeckovýzkumné.

Kromě toho se katedra významně podílí na cizojazyčné výuce studijních oborů uvedených v části článku ke vzdělávací činnosti.

Katedra se spolu s katedrou řízení a jazyků zasloužila o založení letní školy pro americké studenty z Ohio State University, později též byla iniciátorem rozšíření této letní školy pro studenty University of Missouri a je gestorem výuky zemědělské ekonomiky v jejím rámci již od roku 1992. O uznání kvality výuky svědčí jednak to, že zde složené zkoušky ze zemědělské ekonomiky americké univerzity uznávají a jednak to, že se letní škola uskutečňuje od zmíněného roku nepřetržitě.

V roce 2004 se katedra stala gestorem spolupráce PEF v rámci univerzitního konsorcia založeného z iniciativy Penn State University, v němž dále participuje Wisconsin University, Arizona State University, Agrocampus Rennes a Kiel University, jehož záměrem je vytvoření nového studijního programu „Managing Global Value Chains“ na přípravu studentů řídit

světové hodnotové potravinové řetězce. Financování projektu zabezpečuje USA a Evropská komise.

Další aktivity

KZE participuje velmi podstatně na akcích fakultního významu, např. mezinárodní vědecké konference Agrární perspektivy, na přípravě Dne otevřených dveří atd. Katedra vykazuje i poměrně širokou spolupráci se společenskou praxí. Příkladů usnesení různých orgánů EU a odborných statí a studií z mezinárodních časopisů (např. Agra-Europe), které si zpracovává pro potřeby výuky a výzkumu, postupuje odpovědným pracovníkům na Ministerstvu zemědělství ČR a ve Výzkumném ústavu zemědělské ekonomiky Praha. Katedra se podílí na vzdělávání pracovníků státní správy v rezortu zemědělství, a to jak personálně, tak i zpracováním studijních textů. Spolu s katedrou řízení a informačních technologií zabezpečovala celoroční kurz manažerů agrárního sektoru ke zvýšení jeho konkurenceschopnosti v podmínkách Evropské unie.

Kontaktní adresa:

Prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.
vedoucí katedry zemědělské ekonomiky
Provozně ekonomické fakulty
České zemědělské univerzity v Praze
Kamýcká 129
165 21 Praha 6
Tel.: 224 382 288
Fax: 224 382 286
E-mail: svatos@pef.czu.cz
Internetová adresa: www.pef.czu.cz

